

Kerkuilenseizoen 2008 : minder maar toch meer

Vorig jaar was het in Vlaanderen voor de kerkuil een topjaar met meer dan 1.000 broedgevallen waaronder vele tweede broedsels en vaak met hoge nestgemiddelden. Jammer genoeg regende het tijdens de winter verkeersslachtoffers op onze (snel)wegen. Het was dan ook uitkijken of al die rondzwerfende jongen kerkuilen toch nog voor een extra impuls konden zorgen in onze regio IJzer en Polder ?

We laten je zeker niet langer in spanning wachten. Het antwoord is ja ! Vorig jaar sloten we weliswaar af met een hoger cijfer aan broedgevallen (35) maar hierin zaten maar liefst 13 tweede broedsels. Dit jaar sluiten we de balans af op 34 broedgevallen en slechts 2 tweede broedsels, wat betekent dat er maar liefst 32 koppeltjes kerkuilen tot broeden kwamen tegen 22 vorig jaar wat een stijging betekent van onze kerkuilenpopulatie van maar liefst 45 % in één jaar tijd ! Niet slecht dus.

Het was echter geen topjaar voor de kerkuil, noch in Vlaanderen noch in onze regio. Hiervoor was het nestgemiddelde te laag, namelijk 2,69 jongen per succesvol nest tegenover maar liefst 3,87 vorig jaar. Dit alles had te maken met de tegenvallende aantallen muizen tijdens het voorjaar. Grote nesten van vijf pulli kwamen we in juni/juli, behoudens één uitzondering, niet tegen. Drie koppels die we in augustus/september konden ringen slaagden er wel in om een kroost van vijf pulli groot te brengen. Blijkbaar waren de muizen aantallen terug (lokaal) wat opgekrikt. We ontdekten zelfs in oktober nog een broedsel van maar liefst 8 eieren, maar de koude deed het broedsel mislukken. Gelukkig waren beide partners begin december nog aanwezig.

We konden niet alleen tevreden zijn met het hoge aantal nieuwe broedkoppels. Op vijf locaties waren ook koppeltjes aanwezig maar die helaas er niet in slaagden om tot broeden te komen. Opvallend was dat al deze locaties te situeren waren in Diksmuide en in vier gevallen het koppeltjes betroffen die vorig jaar erin lukten om zelfs tweemaal tot broeden te komen. Misschien waren de muizen op ... Op acht locaties was één adult aanwezig en op zeven andere plaatsen waren er recentelijke braakballen aanwezig. Samen komen we, naast onze broedkoppels, dus op 19 locaties met aanwezigheid van kerkuilen. Slechts in vier gevallen moesten we dit nuanceren in die zin dat het aanwezigheden betrof van gekende broedgevallen of nestkasten in dezelfde omgeving die beiden door dezelfde kerkuilen worden gebruikt. Toch betekent dit nog 15 extra potentiële broedgevallen. Wanneer we het globaal bezettingspercentage van onze nestkasten bekijken komen we uit op 25 %. Dit is 9 % hoger dan vorig jaar.

88 % van de geregistreerde broedgevallen nestelt in nestkasten. Terwijl 90 % z'n nestlocatie heeft gevonden in boerderijen. Slechts één koppel zocht z'n onderkomen in een kapel, een ander in een fabriek en tenslotte één koppel in een uitkijktoren.

De gemeente met de meeste kerkuilen is dit jaar Alveringem met 9 broedkoppels, kort gevolgd door Diksmuide met 7 broedgevallen. Veurne staat op plaats drie met vijf broedende kerkuilen. Daarna komen Nieuwpoort met 4, Koksijde met drie, Lo-Reninge en Houthulst met twee en tenslotte De Panne en Kortemark elk met één koppel.

Nieuwpoort

Voor het derde jaar op rij worden de eerste kerkuilenjongen op een boederij in de Hemmepolder te Ramskapelle geringd. Ieder jaar krijgen we een berichtje van Ann, vrouw des huizes, met de melding dat de jongen al beginnen te blazen. Dit jaar was het 28 mei. Drie pulli zaten in de nestkast. Eén ervan vonden we dood in de nestkast bij een controle in het najaar. We troffen in de nestkast in de open schuur ook de twee adulten terug. Eén ervan (man) was geringd door Jef Van Hoe als pulli te Ruiselede op 4 juni 2003 (H 67 213) en is ondertussen vijf jaar oud. Op de foto kun je het vrouwtje zien : zwaar gevlekt, met

'druppels' doorlopend op de ondervleugel. Daarna controleerden we de nestkast in de graanschuur : beide pulli vlogen al rond, de eerste konden we al snel te pakken krijgen, maar bij de tweede had Ludo enkele duikvluchten nodig. Ook vorig jaar slaagde dit koppel erin om een tweede broedsel groot te brengen. Een straf koppel.

Wat verder in de Hemmepolder, zowat anderhalve kilometer verder, konden we eind augustus een mooi zomernest van vijf pulli ringen in een nestkast geplaatst achter een 'uilengat'.

In Sint-Joris tenslotte, hadden we direct succes in een nestkast die we in de maand februari pas hadden geplaatst. Bij onze controle op 25 juni troffen we één geringde adult aan samen met vier kleine pulli. Bij het ringen een maand later waren ze nog slecht met twee.

Houthulst

In Houthulst ontdekten we voor het eerst een broedende vogel (L 86915) die we ooit zelf hadden geringd als pulli, meer bepaald op 8 juni 2007 te Eggewaartkapelle. Na 10 jaar werking begon het stilletjes aan tijd te worden. Misschien ligt de reden in het feit dat we met ons 'bortstelsysteem' nu meer zorgen voor het afsluiten van de nestkast bij de controles of krijgen we meer en meer een regionale populatie die zorgt voor onderlinge uitwisseling, die dus zichzelf kan bevoorraden en niet meer exclusief moet rekenen op overschotten uit ander regio's/provincies. Begin juli, konden we in de nestkast slechts twee pulli (oorspronkelijk drie) van een ring voorzien (zie foto). Een tweede koppel, nu met drie pulli, konden we in onbereikbare holte van een kapel in Houthulst ontdekken. In het najaar van vorig jaar hadden we er reeds een koppel vastgesteld. Die locatie is blijkbaar een historische broedlocatie. Het laatste geregistreerd broedgeval dateert echter van 2002.

Jammer genoeg hadden we geen broedkoppel dit jaar in de broeken van Merkem. De twee nestkasten werden ofwel ingepalmd door kauwen of door reisduiven. Volgend jaar beter.

Alveringem

De kerkuilengemeente is dit jaar de gemeente Alveringem met maar liefst 9 broedgevallen, vorig jaar waren het dat 6 waaronder één tweede broedsel. Dus netto een stijging van 4 éénheden ofwel 80 %.

Het eerste koppel werd geringd in Beveren aan de IJzer. We hadden geluk want ook een geringde adulte kerkuil (L 105061) zat op het nest. Een kerkuil afkomstig van de werkgroep Samber en Maas, meer gegevens ontbreken momenteel. Twee pulli van een dikke maand oud werden geringd. Wat verder in dezelfde gemeente werd een gelijkaardig nest met twee pulli geringd.

In Leisele, de grootste deelgemeente van Alveringem, deden de kerkuilen er een schepje bij met drie broedgevallen, waarvan één nestlocatie (twee pulli) op amper één kilometer gelegen is van z'n buur uit Beveren a/IJzer. In de tweede nestkast die in de schuur is opgehangen (een oude stembuskast van de stad Veurne) werden bovendien drie pulli torenvalken geringd. De tweede locatie in Leisele kende drie pulli. Ook hier is de landbouwer waakzaam en neemt al snel de telefoon vanaf het eerste geblaas in de nestkast. Tenslotte nummer drie in Leisele. Een oude nestkast van de Uilenwerkgroep van de Kustpolders. De kerkuilen zitten er al jaren maar op de locatie, die we pas in 2004 ontdekten, hadden we al twee keer een mislukt broedgeval, één keer reeds uitgevlogen jongen en vorig jaar zelfs niks. Dit jaar hadden we meer geluk en konden we een volledig nest, weliswaar slecht twee pulli, ringen.

In het naburige Gyverinkhove hadden we ook terug succes. Hier hebben we een adulte kerkuil kunnen strikken die we vorig jaar als pulli net over de Franse grens te Houtem hadden geringd (dankzij ringer Serge Deroo). Vier kilometer verder had de kerkuil blijkbaar z'n stek gevonden. Spijtig genoeg was er maar één pulli meer aanwezig en lagen er twee pulli dood in de nestkast. Tel daarbij nog een dood jong uit 2007 en je kunt begrijpen dat we wat teleurgesteld waren.

In Alveringem hadden we geluk. Op een gerenoveerde boerderij werd het dak in de maand mei volledig gerenoveerd. De eigenaar stond met z'n voeten op de nestkast bij deze werkzaamheden. Toch slaagde een koppeltje kerkuilen erin om ondanks deze, voor de kerkuil ongetwijfeld storende, ingreep toch met succes, weliswaar met slechts één pulli, te broeden (zie foto). Het grootste nest in Alveringem werd in juli ontdekt in de omgeving van Fortem-Steendam. Een mooi nest van vijf pulli werd geringd in een nestkast achter een nauwe opening (zie foto). Spijtig genoeg werd één pulli (L 112392) reeds teruggemeld als verkeerslachtoffer langs de E-40 ter hoogte van Wulpen.

Tenslotte was er nog een mislukt broedgeval te Izenberge.

Veurne

De locatie met de langste bezetting is ongetwijfeld deze aan de Graeyaert te Houtem. Sedert 2005 is het kerkuilenkoppeltje met succes verhuisd naar de nestkast met jaarlijks drie (2006/2008) of vijf pulli (2005/2007). Ook tijdens het daljaar 2006 werd er dus gebroed, wat niet evident was. Voordien was het koppel gehuisvest in de oversteek van de boerderijwoning. De locatie wordt door onze werkgroep sedert 1999 opgevolgd maar ook voordien waren er reeds vele jaren broedende kerkuilen aanwezig.

In Beauvoorde hadden we verschillende jaren een broedkoppel in de toren van een historische boerderij maar de laatste paar jaren waren er geen adulte vogels meer aanwezig. Gelukkig werd dit gat opgevuld door een nieuwe broedlocatie. Een vrouwtje kerkuil (L 86811), die we als broedvogel op 8 juni 2005 ringden te Fortem was samen met manlief en zes klein pulli aanwezig in de nestkast. Wat opviel was dat de kerkuil die in de schuur op de balken zat niet zomaar wegvloog maar daarentegen terug in de nestkast kwam. Een maand later werden drie vette kerkuilenjongen geringd.

Ook in De Moeren hadden we terug broedsucces. Tot en met 2005 konden we sedert 1998 rekenen op een jaarlijks broedgeval op een boerderij in De Moeren. Deze nestkast, met de invliegopening bovenaan, werd nog door de werkgroep rond Piet Opstaele geplaatst en was sindsdien continu bezet. Wegens renovatiewerken en het inrichten van een winkelruimte in de schuur werden we twee jaar verstoken van broedsucces. Daarom werd in maart van dit jaar geopteerd om een nieuwe nestkast te plaatsen bij de burens. Met onmiddellijk succes : eind juli werden drie pulli geringd (zie foto) nadat beide adulten bij de eerste controle in juni reeds waren voorzien van een wetenschappelijke ring van het KBIN.

In de verdwenen parochie 's Heerwillems, momenteel horende bij Veurne, konden we eind augustus een mooi zomernest ringen met vijf vette pulli (zie foto). Eén pulli (L 113070) werd op 24 november 2008 teruggevonden in de buurt van Veurne Snackfoods (beter gekend onder de naam Crocky). De uitgeputte vogel werd door een werknemer gevonden met wellicht een vleugelbreuk. Dankzij de goede zorgen van het VOC Oostende kan deze kerkuil binnenkort (na de vorstperiode) in vrijheid worden gesteld.

Tenslotte een laatste Veurns koppel te Avekapelle. Waar op een verlaten boerderij eind juni nog kauwen in de nestkast hadden gewoond, kon op 18 oktober 2008 één bijna volgroeide kerkuil worden geringd. Wellicht wordt de vervallen boerderij binnenkort gesloopt.

Diksmuide

Diksmuide werd dit jaar als regionale kerkuilengemeente van z'n troon gestoten door Alveringem. Desondanks blijft het een topgemeente met zeven broedgevallen en maar liefst vijf locaties waar twee adulte vogels aanwezig waren maar die er dit jaar niet in slaagden om tot broeden te komen. In vier gevallen had het koppel vorig jaar tweemaal gebroed. Blijkbaar hadden ze zich vorig jaar wat 'geforceerd' of waren de muizen misschien op ?

In Nieuwkapelle werd in januari 2008 een nieuwe nestkast geplaatst op een gerenoveerde boerderij, momenteel dienstig als tweede verblijf. Begin juli werd één adult geringd en twee jonge kerkuilen (zie foto).

Van de oorspronkelijk 6 eieren bleven er te Esen begin juli nog drie ringbare jongen over. Opmerkelijk was dat er tussen de oudste en het tweede jong er een leeftijdsverschil was van tien dagen, wat er op wees dat er tussen deze vogels wellicht een tweetal jongen tussenuit waren gevallen.

In de omgeving van de Vijfhuizen te Woumen werd een nieuwe broedlocatie ontdekt. Eén adult kon worden geringd alsook één jonge kerkuil. Toch eigenaardig dat in deze omgeving (IJzerbroeken rond De Blankaart) er maar voedsel was voor één pulli. Blijkbaar moet het toch lokaal erg gesteld geweest zijn met de muizen.

Na een onderbreking van vier jaar werd te Kaaskerke in de Vla-vlakte terug een broedgeval vastgesteld met twee pulli.

Tenslotte nog een nieuw broedgeval te Oostkerke, in een kerkuilenkast die er al vele jaren stond maar telkens bezet werd door holenduiven, werden begin juli drie uitgegroeide kerkuilen geringd.

Lo-Reninge

Lo-Reninge is de klap van 2006 nog steeds niet te boven gekomen. Eén broedgeval, met drie pulli, werd gecontroleerd te Lo. Jammer genoeg werd pulli met ringnummer L 112372 op 10 november 2008 te Wulpen als verkeersslachtoffer gevonden. Hopelijk komen beide overblijvende jongen wel door de winter zonder kleurscheuren.

Tenslotte werd in Reninge, op een nieuwe locatie, een mislukt broedgeval ontdekt. Volgend jaar hopelijk beter !

De Panne

In Adinkerke werd terug een broedgeval (2 pulli) genoteerd in de omgeving van de Cabour.

Koksijde

Begin juli werd in Koksijde twee, bijna volgroeide pulli, geringd in de omgeving van het vliegveld. Eén pulli was reeds uitgevolgen.

In de tweede helft van september werd in Oostduinkerke een mooi zomernest geringd met vijf pulli. In de nestkast was er wel een ondraaglijke stank veroorzaakt door de zwart gekleurde uitwerpselen. Mogelijks wijst dit op inwendige bloedingen door opname van muizen met muizengif. Tenslotte werd in de maand oktober

nog een tweede broedsel ontdekt met 8 eieren. Bij een controle begin december werden enkel de twee adulten vastgesteld evenwel zonder blazende jongen. Jammer, want we hadden graag kerstkerkuilen geringd ...

Kortemark

Dankzij de werkgroep uit Torhout (Dirk Werbrouck en Wim Rommel) werd een nest met drie pulli geringd (Jef Van Hoe) in een fabriek te Kortemark.

Een woordje van dank aan alle kerkuilenmedewerkers voor het plaatsen van nieuwe nestkasten, het verhangen van bestaande kasten en vooral het controleren van de vele nestkasten in de regio. Tenslotte ook een dankwoord aan onze groepsringer Ludo Leper en vriend.

□ Gecontroleerde broedgevallen: 29

- Veurne : 5
 - Houtem (3 pulli)
 - Avekapelle (1 pulli)
 - De Moeren (3 pulli)
 - Beauvoorde (3. pulli)
 - Veurne (5 pulli)
- Alveringem : 8
 - Leisele (2 pulli)
 - Leisele (3 pulli)
 - Leisele (3 pulli)
 - Beveren a/IJzer (2 pulli)
 - Beveren a/IJzer (2 pulli)
 - Gyverinckhove (1 pulli)
 - Alveringem (1 pulli)
 - Alveringem (5 pulli)
- Lo-Reninge : 1
 - Lo (4 pulli)
- Diksmuide : 5
 - Esen (3 pulli)
 - Woumen (1 pulli)
 - Nieuwkapelle (2 pulli)
 - Kaaskerke (2 pulli)
 - Oostkerke (3 pulli)
- Houthulst : 2
 - Houthulst (2 pulli)
 - Houthulst (3 pulli)
- Kortemark : 1
 - Kortemark (3 pulli)
- De Panne : 1
 - Adinkerke (2 pulli)
- Koksijde : 2
 - Koksijde (3 pulli)
 - Oostduinkerke (5 pulli)
- Nieuwpoort : 3
 - Ramskapelle (2 + 2 pulli)
 - Ramskapelle (2 pulli)

- Sint-Joris (2 pulli)

□ Vastgestelde broedgevallen : 2

- Diksmuide
 - Keiem
 - Pervijze

□ Mislukte broedgevallen : 3

- Izenberge
- Oostduinkerke
- Reninge

□ Totaal aantal broedgevallen : **34 broedgevallen**

□ Aard broedgevallen

▪ Schuur boerderij (nestkast)	→ 31 (30)		91 %	(88 %)
▪ Fabriek	→ 1			
▪ Kerk	→ 1			
▪ Andere	→ 1			

□ Reproductie

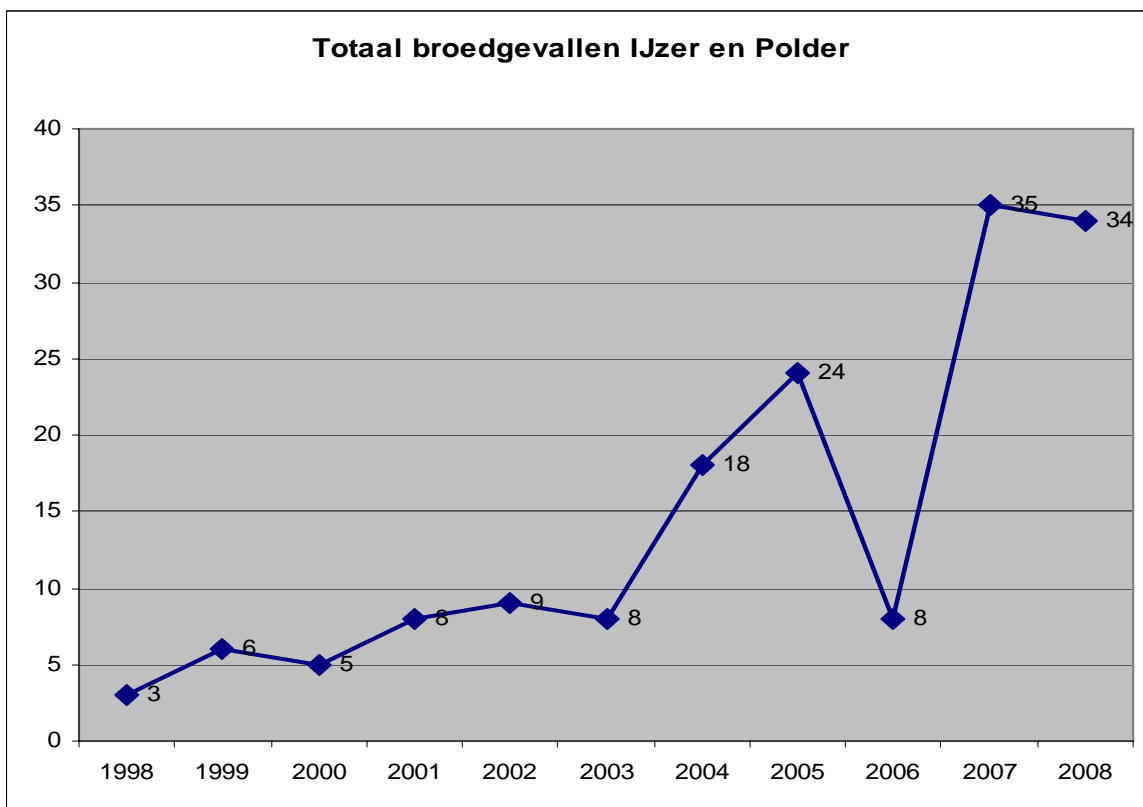
▪ Pulli/nest	1	2	3	4	5
▪ Aantal nesten	4	10	10	1	4
▪ Totaal pulli	→	78 pulli	(58)*		
▪ Gemiddelde	→	2,69 pulli	(3,87)*		

□ Controleplaatsen

▪ Broedgeval	→	34		16 %
▪ Aanwezig/verse sporen	→	19		9 %
▪ Holenduiven / kauwen e.a .	→	38		18 %
▪ Steenmarter	→	3		1 %
▪ Steenuilen	→	3		1 %
▪ Torenavalken	→	4		2 %
▪ Niks	→	94		44 %
▪ Geen controle	→	19		9 %
Totaal	→	214		(186)
Bezettingspercentage	→	25 %		(16%)*

() = cijfer 2007

Kris Degraeve

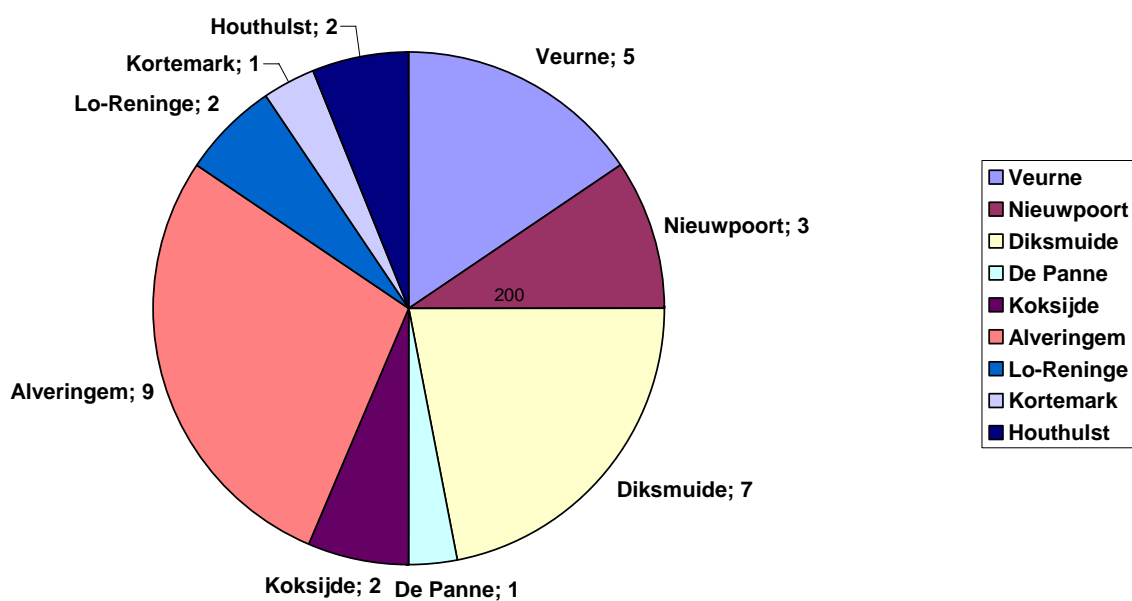

Geregistreerde broedgevallen IJzer en Polder *

Gemeente	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Veurne	2	2	5	4	4	3	6	6	1	6	5
Nieuwpoort								1	2	2	4
Diksmuide				1	3	2	4	4	2	14	7
De Panne		1						1	1	1	1
Koksijde					1					1	3
Alveringem							3	3	1	6	9
Lo-Reninge	1	1		2	1	2	4	8		2	2
Kortemark				1		1	1	1	1	2	1
Houthulst										1	2
Totaal	3	4	5	8	9	8	18	24	8	35	34

* Inclusief mislukte en tweede broedsels

Verspreiding broedkoppels 2008 gemeenten IJzer en Polder

Toestand kerkuilennestkasten 2008

Gemeente	Aantal nestkasten
Alveringem	38
De Panne	9
Diksmuide	43
Houthulst	8
Koksijde	7
Koekelare	2
Kortemark	5
Lo-Reninge	32
Nieuwpoort	12
Veurne	37
Totaal	193

Alveringem - Fortem : vijf pulli

De Moeren : drie pulli

Veurne - 's Heerwillems : vijf pulli

Houthulst : twee pulli

Nieuwkapelle : drie pulli

Alveringem : één pulli